

НАПРЯМ 8. МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Кузенко Н.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
Львівський національний університет імені Івана Франка*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-326-5-23>

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Вступ. Незважаючи на те, що російсько-українська війна ще триває, необхідно вже сьогодні мати стратегію розвитку економіки України у післявоєнний період. Залучення прямих іноземних інвестицій для повоєнної відбудови є одним з головних чинників економічного відновлення та зростання. Національні фінанси та можливості є досить обмеженими у післявоєнний період. Відтак, у цьому контексті роль іноземного капіталу є визначальною. Окрім інших переваг залучення ПІІ є розвиток технологій, що часто супроводжує процес іноземного інвестування; створення робочих місць; розширення ринків та ін., що сприятиме економічному зростанню. До того ж, актуальність теми визначається й тим, що іноземні інвестиції можуть посприяти відбудові якісно нової структури економіки України.

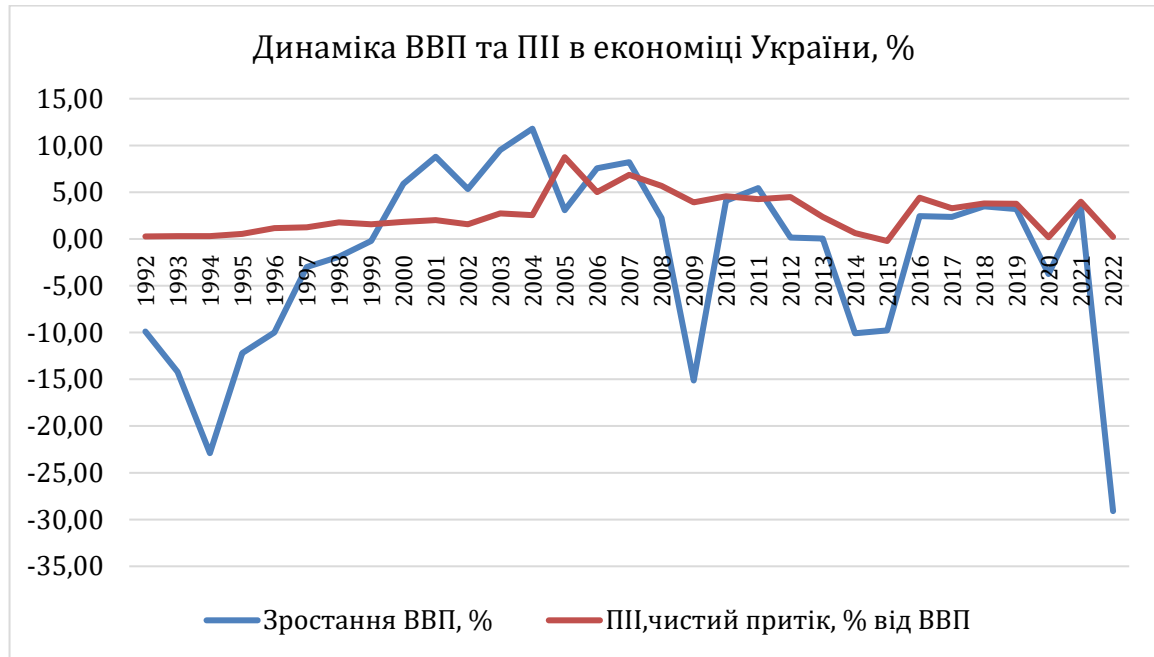
Метою публікації є проаналізувати та визначити проблеми, що впливають на залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України та формують інвестиційний клімат української економіки.

Матеріали та методи. Тема залучення іноземних інвестицій в економіку країни широко досліджується. Зокрема, питання залучення прямих іноземних інвестицій висвітлено у працях Біленка Ю.І. [7], Ткаленко С., Дерій Ж., Бутенко Н., Македон Г., Семченко-Ковальчук О. [9], Баяшвілі Т., Гаттіні Л. [1] та ін. Проте, також ретельного аналізу потребують питання впливу війни на ефективність процесу залучення іноземного капіталу в економіку України.

Результати та обговорення. Оскільки інвестиції є дуже чутливими до ризиків, то першочерговим завданням є визначення та мінімізація цих ризиків. Для залучення прямих іноземних інвестицій Україна повинна забезпечити політичну та

економічну стабільність, ефективну судову систему, розвинену інфраструктуру, доступ до робочої сили, захист прав інвесторів, мінімізувати рівень корупції та бюрократії.

Аналіз основних макроекономічних показників показав, що економічне зростання в Україні є доволі стрибкоподібним та часто залежить від кон'юнктурних чинників, що посилює ризики інвестування в українську економіку (рис. 1).

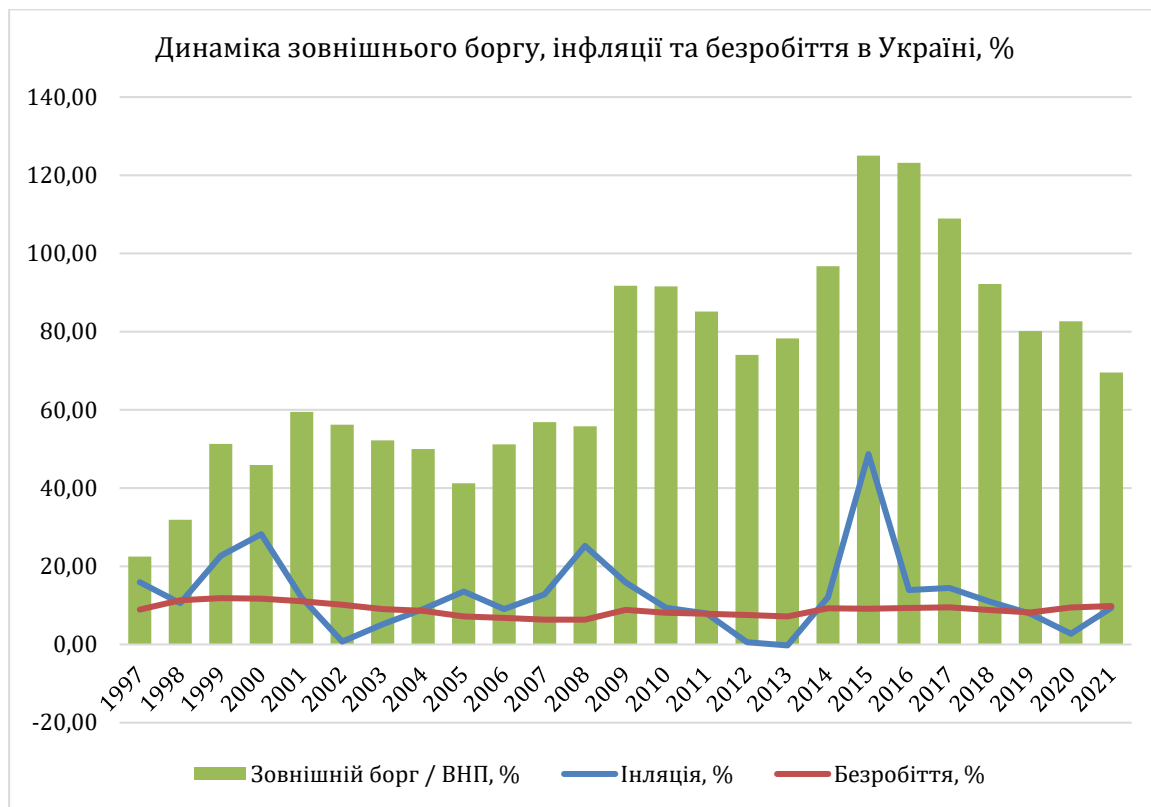
Рис. 1. Динаміка ВВП та прямих іноземних інвестицій в економіці України, %, 1992–2022 рр.

Джерело: [6]

Значна волатильність спостерігається у динаміці рівня інфляції та зовнішнього боргу; динаміка показника безробіття є відносно стабільною, проте тут слід зазначити, що через високий рівень прихованого безробіття, припускаємо, що реальні показники є значно вищими (рис. 2). Російсько-українська війна посилює негативні тенденції і у майбутньому ми можемо мати ще гіршу стартову позицію. Потрібно враховувати часовий лаг. Проте, макроекономічна стабільність є необхідною умовою для залучення іноземного капіталу.

Ще однією проблемою є демографічна. З 1993 року приріст населення України був від'ємним, а у 2022 році сягнув -14% [4]. Проблема загострюється трагедією війни. У зв'язку з військовими діями ми втратили значну частину робочої сили серед цивільних і військових: загиблі, мобілізовані, поранені та травмовані. Ще частина людей продуктивного віку мігрувала за кордон, у

пошуках безпеки. І, якщо, до закінчення війни дані про військові втрати не розголошують, то за оцінкою ООН кількість мігрантів за 2022 рік складає приблизно 6,7 мільйонів. Загалом, за оцінкою Інституту демографії та соціальних досліджень ім. Птухи НАН України, «станом на початок 2023 року на території України в межах кордонів 1991 року перебувало 37,6 млн осіб, а на території, підконтрольній українській владі, – 31,6 млн» [8]. Зважаючи на стрімкі негативні тенденції, ситуація буде лише загострюватись.

Рис. 2. Динаміка зовнішнього боргу, інфляції та безробіття в Україні, %, 1997–2021 рр.

Джерело: [6]

Ще одним викликом у залученні прямих іноземних інвестицій є інституційне середовище. З табл. 1 бачимо, що чим вище значення показника інституційного середовища, тим більшого успіху досягла держава. На жаль, дуже гострою залишається проблема корупції. Показник контролю за корупцією, хоч і має позитивну динаміку, все ж залишається на низькому рівні. Індекс політичної стабільності та відсутності жорстокості чи тероризму різко впав і це є закономірно у військовий час. Індекс верховенства права коливається від 0 до 1, і в Україні становить 0,5 бали. Це означає, що одним з першочергових завдань залишається судова реформа в Україні. Без цього складно буде переконати інвестора, що його права захищені.

Показники інституційного середовища

Показник / Рік	2020	2021	2022
Індекс сприйняття корупції (0-100)	33	32	33
Контроль корупції (0-100)	22,9	24,3	29,2
Політична стабільність та відсутність жорстокості чи тероризму (0-100)	12,3	12,7	5,7
Індекс верховенства права (0-1)	0,51	0,51	0,50
Індекс демократії (0-100)	39	40	39 (39)*
Індекс глобальної свободи (0-100)	62	60	61 (50)*

* у дужках подано значення за 2023 рік.

Джерело: [2; 3; 5]

Щодо індексу демократії, то за класифікацією Transparency International, Україна має перехідний або гібридний режим правління, а, отже, демократичні процеси ще тривають. Індекс глобальної свободи визначає Україну як частково вільну. Все це свідчить про те, що після закінчення війни економічний розвиток буде залежати від якісних реформ, що гарантують верховенство закону, чесність і прозорість ведення бізнесу, розвиток демократичних цінностей.

Висновки. Роль капіталу в економічному відновленні та зростанні для України є критично важливою. Проте, ефективність залучення іноземних інвестицій залежить від політичної та економічної стабільності; прозорості та легкості ведення бізнесу; забезпечення дотримання принципів верховенства права. Реформи потребують часу, а тому, їх впровадження не слід відкладати.

Література:

1. Baiashvili T., Gattini L. Impact of FDI on economic growth: The role of country income levels and institutional strength. EIB Working Papers. 2020.
2. Corruption perception index. 2023. URL: <https://www.transparency.org/en/countries/ukraine>
3. Nation in transit 2023. 2023. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/nations-transit/2023>
4. Population growth data. World Population Prospects 2022. 2023. URL: <https://population.un.org/wpp/>
5. Rule of Law Index. 2023. URL: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2023/Ukraine/>
6. World Development Indicator Database. 2023. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-developmentindicators/preview/on>

7. Біленко Ю.І. Формування капіталу, прямі іноземні інвестиції та економічне зростання української економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: МЕН та світове господарство*. 2018. Вип. 21(1). С. 19–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevsg_2018_21%281%29_5

8. Лібанова Е. Народжуваність в Україні: що змінилося і що зміниться після Перемоги. 2023. URL: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/narodzhuvanist-v-ukrajini-shcho-zminilosja-i-shcho-zminitsja-pislja-peremo-hi.html>.

9. Ткаленко С., Дерій Ж., Бутенко Н., Македон Г., Семченко-Ковальчук О. Прямі іноземні інвестиції та економічне зростання в постковідний період: аналіз причинності для України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. № 3(44). С. 357–366. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.44.2022.3665>